

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

1 De commodato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

legati, §. si de oblig. qua ex quasi contract. depositi ob ruinam, incendium, aut naufragium, §. in duplum, de actio. l. 2. §. merito, de positi. P. & similia. Quia in his quae crescunt per inficionem, qui soluit, licet indebite, videtur transigere, ideo, quod supra debitum soluitur, tanquam ex transactione solutum, non repetitur.

5 Quintus casus in indebito soluto ex pia causa, d. §. fin. de oblig. qua ex quasi contract. facit l. cum is, §. penult. de condit. indeb. quia quae in piam causam erogata sunt, et si iure civili non habeant obligationem, tamen natura & officio Christianae religionis obligationem habere videntur.

6 Pia causa dicitur, omnis actus qui ad salutem animae principaliter pertinet, Bald. in l. 1. 4. colum. C. commu. de lega. si fiat le-

gatum, vel donatio monasterio, vel pio loco, c. fin. de testam. si in dotandas inopes puellas collocentur solationes, vel in alendis pauperes. & sic de similibus. Pia quoque loca, ecclesiae, hospitalia, & alia loca ubi sunt miserabiles personae, in l. si quis ad declinandam, & orphanotrophos, de epis. & cler. C. illud. & l. sanctimus, C. de sacrosanct. eccles. C. pietas in Deum, parentes, & partiam: nam & quae quis misericordia motus in hos expendit, non repetit, utpote qui donare velle videatur, l. si quis, §. sed interdum, de religio. & sumpt. fun. cum distinctione ibi apposta. item si in propinquos, uxorem vel maritum, l. alimenta, C. de negot. gest. l. Neseimius Apollinaris, & l. is qui, 46. de negot. gest. P. l. 1. & l. si paterno affectu, co. tit. C.

DE ALIIS CONTRACTIBVS QVI RE FIVNT,

LIBER XXIII.

De Commodato. Cap. 1.

Ap. Iustitia. lib. 3. tit. 17. §. item is cui. P. lib. 13. tit. 6. C. lib. 4. lib. 23. in Decretal. lib. 3. tit. 15.

- 1 Commodatum re celebratur, unde dictum, & quid.
- 2 Quares in commodatum veniunt, aliena, soli, mobilia.
- 3 Persona idonea a commodato, quae se possunt obligare, praeones, non domini, filii familias, serui, &c.
- 4 Conuentiones, & modi adiecti sequendi circa periculum & alia.
- 5 Gratuitum esse debet commodatum.
- 6 Rei commodatae usus tantum, isque certus conceditur, quo differat a mutuo.
- 7 Commodatum non potest renouari, nisi expleto usu ad quem datur, & tempore concessio.
- 8 Differentia commodati, depositi, & precarii.
- 9 Qui vitur re commodata ultra usum certum, & tempus, inuito commodante, furtum facit.
- 10 Distinctio in periculo, vel interitui, vel damno rei cuius gratia commodata sit.
- 11 Quomodo culpa interitus, vel detrimenti rei perpendenda sit ex usu.
- 12 De tribus actionibus commodati, directa, contraria, & utili.
- 13 Directa repetitur commodata, & accessoria, & id quod interest, non obiecta compensatione, nisi ex causa contraria.
- 14 Directa datur commodatario pluribus de causis enumeratis, ultra exceptionem compensationis.
- 15 De Utili, Directa, & Contraria.

Commodatum est inter contractus qui re contrahunt annumeratur, §. item is cuius, quib. mod. re contrah. obl. commodatum, quasi cum modo datur, modus autem dandi praescriptam habet formam, quae sic in finitione subitantiāli enoluitur. Commodatum, est rei alicuius, inter idoneas personas, facta ad certum usum, vel tempus gratuita concessio. Distinctum hic in specie commodatum, non prout potest in latissima significatione mutuum continere, pro mutuo accipit Cicero commodatum, 6. in Verrem, & precarium, de quo paulo post. Propterea res quae commodantur, eius cui commodantur esse non debent, quia res domino non possunt commodari, l. qui rem, 15. de positi. P. l. neque pignus, de reg. iur. in P. alienae ergo commodantur, siue illae sint mobiles, siue soli, sublata differentia Labeonis, qui commodatum dicebat esse rei mobilis, non etiam soli, & vendam dari soli: nam & Iulianus ait, & habitationem commodari posse, l. 1. §. inter commodatum, commo. in P. id est, domum commodati gratia habitandi, verum pro implenda promissione, actio praescriptis verbis non commodati, datur, l. si gratiam, l. 18. de praes. verb. lib. 19. P. tit. 5. sic enim habitatus, id est, usus domus commodatur. Recte & seruitutes ad certum tempus concessae alicui commodabuntur, vel in eius accessionibus, id est, aptabuntur usui alicuius, permittendo alicui illis uti: vnde & merces quae pro domo alio modo solueretur, donata videtur. In adibus enim alienis, inquit Pomp. l. in adib. 9. de don. lib. 39. P. tit. 5. habitare gratis, donatio videtur: id enim idipsum capere videtur qui habitat, quod mercedem pro ha-

bitatione non soluit. Et Cicero 4. ad Verrem, ait cuidam aedes maximas ad nuptias accommodasse. Commodati & nostra, & res aliena potest, Paul. in l. commodare possumus, 15. Martia. in l. ita ut is, commo. in P. Quare & praedoni, commodati, pro re ab illo data, datur, l. non a iudice, 6. 4. de iud. lib. 5. P. tit. 1. & d. l. ita. Non potest commodata res dici, id est, non potest commodari res, quae utendo consumitur, l. 3. §. si commo. in P. nisi forte quis ad pompam vel ostentationem accipiat. Et saepe etiam ad hoc commodantur pecuniae, ut ditis gratia numerationis loco intercedant, ut numerentur, ut quis ditiore appareat: vel quae numerantur diuitis gratia qui solvendo aliunde est, in negotio in quo numeratione interuenit opus est rationem commodari habent. Personae idoneae ad contrahendum commodatum, & ad obligationem eius sunt, quae per se obligari possunt generaliter: quo fit, ut impuberes commodati actione non teneatur, quoniam non consistit commodatum in pupilli persona sine tutoris auctoritate: vlt. adeo, ut etiam pubes factus dolus aut culpa admiserit, hac actione non teneatur, quia ab initio non constitit. Causa in l. 4. eo. tit. Nec in furiosum commodati actio danda, sed ad exhibendum, ut res exhibita vindicetur, l. 1. §. si commo. si locupletiores tamen facti ex commodato sunt, datur utilis actio in eos commodati, in l. 2. eo. tit. Filiofamilias maiori, & seruo commodari potest: & agitur cum patre & domino, in quantum est in peculio, cum filiofamilias directo, l. 3. eo. P. Et pido, & fur, ut dictum est, commodare possunt. Inspecimus, quod contrahitur, & modum adiectum, qui per formula & lege habetur, & sequimur quod placuerit: ut si conueniat ut dolus, casus fortuitus, & culpa pissetur ab eo qui accipit, vel contra, l. 3. §. in filiofam. commo. in P. sit gratuito, l. si ut certo, §. si nullo videndum, commo. l. 1. C. eo. tit. aliter commodatum non est, sed locatio, §. item is cui, in si quib. mod. re contrah. oblig. l. si gratiam, 18. & l. si rem tibi inspicendum, 19. §. si cum vno bonem, de praes. verb. C. Ceditur quod quod res commodata ad certum usum: & ita res quae non possunt esse cum usu, sed usu consumuntur, non veniunt in mutuum, l. 2. & l. si quis condixerit, loca. in P. §. si de manda. §. 1. de loca, quia usus dicitur esse, salua reru, ex quib. percipitur, substantia. Quare nec pecunia commodari potest, l. 3. §. si. & seq. commo. P. l. 1. de usufruct. in P. §. 1. de usufr. & habitatio, quia usus fructus nec usus, proprie in ea esse potest: & Vlpia, usum fructum & usum earum reru quae usu consumuntur, vocat abusum, l. numquam, de usufr. 1. & 2. de usufr. earum reru quae usu consumuntur, §. usufructus, de usufr. C. Certus usus est ille, qui destinatur ab eo qui commodat: sicut enim voluntatis & officii magis est commodare, quam necessitatis, sic etiam modum commodato adhibere, l. hoc Senatus consultum, §. 1. de usufr. ear. rer. quae usu consumuntur, quod si incertus & indeterminatus fuerit usus concessus, tutius erit uti actione praescriptis verbis, l. in commodato, §. sicut commo. P. l. si gratiam, iuncta et de praes. verb. P. Nec tam res, quae usus eius conceditur in commodato, quo nomine valde differat a mutuo, in quo quod datur, sit accipientis, §. item is cui res aliqua, qui modo re contrah. oblig. l. 2. de reb. cred. P. l. 1. §. 1. & §. is quod, de act. in P. cum tamen qui commodat, remaneat, sit ante dominus & possessor civiliter rei commodatae, detentione naturali in commodatarium tantum transacta, Pomp. l. rei commodata, §. Vlp. l. nemo, 9. commo. P. Certitudo usus operatur ex parte dantis, ut ante expleto usum per accipientem, res repeti non possit, cum interfit accipientis iniuria, non decipi beneficio, in l. in commodato, §. sicut commoda. P. c. 1. §. si de commo. ap. Grego. Et ideo commodans probare debet usum impletum, quem constituit,

l. 1. C. de comoda. idipsum in tempore probandum, vt ante tempus definitum nō possit commodans, inuito commodatario, repetere. ¶ Quo t̄ nomine differt commodatum a deposito, quod arbitrio deponentis potest repeti, l. 1. §. pen. de pos. in P. c. fi. §. si de de- pos. quam quā appositum sit pactum de non repetendo. l. 1. §. si sic de pos. uero, de pos. in P. Differt quoq; a precario, q̄ qui dedit, quando- cunq; voluerit potest repetere. l. 1. §. l. cum precario. §. l. §. ha- bet, de prec. in P. c. si de prec. ap. Greg. ¶ Ex t̄ parte porro cōmo- datarii, de terminatus vsus, & definitum tempus, faciunt ne is ex- tra concessum tempus, & vsu, vti re possit recte. Et si vtiatur, vti- licet inuito domino rem contrectans, furtum facere rei videatur. ¶ Qui inuenta, de fur. in P. l. si ut certo, §. nunc videndum, in vers. plane com- mo §. furtum. §. placuit, de oblig. que ex delict. nascunt. Et scri- bunt Valer. Max. lib. 8. c. 2. & Aulus Gellius lib. 7. cap. 17. furti ali- quādo eam damnatū, qui equo commodato ad eundam certum lo- cum paulo longius vsus fuisset. ¶ Fit t̄ cōmodatum, c. 1. de com- mo. vt plerumq; cōmodatarii gratia, inter eum & cōmodantis, vel vtriusq; quod maxime interest annotasse: quia qui gratia sui- tātum cōmodatum accipit, de leuissima culpa tenetur pro rei in- teritu, vel deterioratione, alioquin. n. sine culpa vel dolo per- seuerantem contingens, vel morbo, vel vi latronum ereptū, nihil est imputandum ei qui cōmodatum accepit: nec q̄ incendio, aut ruina, sine culpa contigit, nisi forsitan eum possit res cōmodatas saluas facere suas prætulit, d. §. commodatum, §. seq. eod. P. sic de aliis fortuitis, l. in rebus. §. com- mo. P. nisi aliter conueniatur. l. d. §. com- modatum, §. l. 1. C. eo. At cum cōmodantis gratia tantum sit cōmo- datum, eo casu tantum cōmodatarius de dolo tenetur, vt si quis sponte suae vel vxori cōmodauit, vt comitior incederet, vel si quis prator ludos edens fenicis commodauit, &c. d. l. si ut certo, §. interdum, com- mo. l. eum qui rem, 10. §. si mei causa, 12. com- mo. P. Si vtriusq; causa commodatur, dolus & leuis culpa veniunt, non autem leuissima l. in rebus. 18. iuncta glo. in verb. estimatio. com- mo. P. ¶ Perpenditur t̄ culpa in eo, qui in causa commodati rogauit, ex modo concessionis: nam si res inter se in eo vsu, ad quem com- modata est, vel si deterior facta est, posse videtur culpa potius dan- tis, quam rogantis, vt inquit Pompon. si commodauero tibi equū, vt eo vtereris vsq; ad certum locum, si nulla culpa tua interuenie- re, in ipso itinere deterior equus factus sit, non teneberis cōmo- dati: nam ego in culpa ero, qui in tam longum iter commodauit, qui eam labore sustinere non potuit. l. si com- mo. P. Vlp. in l. eū qui rem. 10. eo. P. Et Vlp. ait, eum qui rem commodatā accepit, si in eā rem vsus est, in quam accepit, nihil p̄tare, si eam in nulla parte de- teriorem fecit sua culpa, si culpa eius fecit deteriorem, teneri. l. 1. C. de com- mo. c. 1. eo. ap. Greg. ¶ Pro t̄ cōmodato tres p̄positae sunt actiones, directa, contraria, & vtilis, ex quib. in primis agitur pro his, de quibus conuenit, & inter contrahētes, quia seruanda sunt: vt si rogans suscipiat in se casus fortuitos, de quib. sine pacto non teneretur, l. in rebus. §. l. si ut certo, §. nunc videndum, in 1. cum §. seq. com- mo. P. l. 1. §. ut quog, de actio. nisi culpa sua in casum se con- iecerit: vt si q̄ domesticis vsib. cōmodatum est, secū peregre quis detulerit, & ita casu perierit: vel si vsus sit alio vsu quā destinato, l. in cōmodato. com- mo. P. l. nūm a iudice, de iud. P. l. contrarius, de reg. iur. Nulla tamē pacto efficere potest, ne dolus prætetur, l. 3. §. in hac actio. com- mo. P. maxime quia & bonafidei hoc iudicium est, vt etiam pro eo in litem iuretor. vt supra. ¶ Directa t̄ actione petitur res commodata a commodatario, qui rogauit, vt ea restitatur q̄ deterior facta non sit, alioquin restituta non videtur quod pertinet ad hanc actionem, nisi & quod interest prætetur, in l. 3. §. in hac actione com- mo. P. §. l. non a iudice, 46. de iudicis, lib. 5. tit. 1. & fructus quoq; rei cōmodatæ, Paul. l. videamus, 38. §. si possessionem, de vsur. lib. 2. 2. P. tit. 1. item accessoria rei commodatæ, quæ cum re commodata erant, si quidem & custodia vtriusq; rei, & periculum ad commodatarium pertinet: vt si equa commodata sit, & eandem pullus sequeretur, l. si ut certo, §. vsq; adeo, com- mo. P. si seruus cum lance, d. l. si ut certo §. si me rogaueris, & sic de similib. Si tamen quædara res extrinsecus rei commodatæ occasione accedant roganti, non repetuntur a commodante: vt puta, si res com- modata furto substracta sit, & crimen commodatarius fuerit per- secutus, ad cuius periculum res pertinet. p̄nalis condemnatio fatis ad eum, non ad dominum pertinebit. l. fin. §. sed cum in secun- dam de fur. C. l. b. 6. tit. 2. Nam & dominus extra periculum est in furto, cui ad estimationem rei condemnatur qui accepit, per quā litis estimationem suscepta, res transfertur in commodatarium. l. si ut certo §. 1. com- mo. P. & ideo cautionem illi præbet de re restituē- da, si ad se peruenierit, & si reperitur. l. si quis qui cōmodatum, 13. eo. P.

vel cōtrario iudicio commodatarius cogere potest commodan- tem, aut rem præstare, aut quod accepit reddere. l. in com- mo- to, 17. §. fin. com- mo. P. l. rem mihi commodasti, 21. eo. tit. P. l. 2. §. pen. ad leg. Rhod. de iact. Singulare est, quod notat Vlpian. in reddend. rei interitu: Si dum refertur res ad commodatam perierit: siquidem si commodans mandauerit per quem commodatarius remitte- ret, periculum mandantis est: si vero ipse cui voluit commisit, & que culpam præstabit, si sui causa accepit, Vlp. in l. eum qui, 10. §. fin. com- mo. P. l. idem, §. l. fin. §. seruorum, nau. cau. stab. P. lib. 4. tit. 9. quod non tam idoneum elegerit hominem, vt recte perferri pos- set, vt ait Paulus, l. qui non tam, 11. com- mo. P. vide ibi Accurs. Si mei causa, dolum tantum: vt idem Vlpian. ait, l. si mei, 12. com- mo. in Pandect. Et in mala electio culpam habet. l. si procuratorem, §. si iu- tores, mand. P. l. fin. §. seruorum nau. cau. stabula, in P. Non exci- pit contra agētem directa cōmodatarius de deb. eo quo obno- xius est illi commodans, nec vitur iure compensatiōis seu reten- tionis regulariter, l. fin. C. de com- mo. l. fin. §. fin. C. de compensatio. nisi illud debitū procedat ex re com- modata, quod possit petere cen- traria commodati actio, l. in rebus, 18. §. fin. com- mo. P. cui enim damus actionem, multo magis & exceptionem. l. 1. vers. nam cui damus, de superficie. in P.

¶ Contraria t̄ actio datur commodatario: quanquam enim is ea quæ contrario iudicio a commodante cōsequi possit, per com- pensationem & retentionem rei; tamen quia iudex compensa- tionis semper rationem non habet, aut ali quando res perit, & ita de restituenda re cum eo non agatur, aut sine iudice restituta est, dicemus necessariam esse contrariam actionem. l. in rebus, 18. §. fin. com- mo. P. per quam consequitur, quanti sua interest ex resti- tutione rei, & sine principali eam mouere poterit. l. in com- mo- to §. 1. com- mo. P. Vt si vsu non expleto, & ante tempus rem com- modatam commodans repetat: cum non decipi creditur, sed iu- vari interfit nostra. d. l. in com- mo- to §. fin. com- mo. l. in rebus, §. fin. eod. tit. apud Gregor. Item si sciens quis vitiosas res, ex quibus da- mnum datum est, iudicio commodatori commodauerit: vt si vitio- sa doliā, vel vasa, in quæ infusum vinum, vel oleum effusa sint, vel corrupta: nam eo nomine condemnandus est commodans. l. in rebus, 18. §. fin. com- mo. P. & d. l. in com- mo- to §. fin. com- mo. P. Item si commodatarius graues impensas in ferui commodati morbum fecerit, vel in inquisitionem fugitiui, non tamen repetit modi- cas, & quotidiana alimenta factas: quia illæ ad eum qui vitur per- tinent. d. l. in rebus §. possunt, & l. item si ferui §. fin. de edil. edit. in P. l. disortio, §. final. sol. matrim. Item pro his contraria conuenitur, quæ furatus est feruus commodatori, si sciens furem eum com- modauerit. l. pen. com- mo. P. l. si feruus pignori datus, 31. §. fin. de pign. action. P. lib. 13. tit. 7. Si commodans vel eius feruus, rem com- modatam furetur, l. rem mihi commodasti, 21. com- mo. P. datur roganti iudicium contrarium vtile: datur & contraria, si codicem cum mihi dedisses commodato, ego debitorem meum in eo cauere fecerim, & tibi codicem restituens, tu interleneris. l. si ut certo, §. idem deniq; cui com- mo.

¶ Vtilis t̄ actio est, quæ datur ex com- mo- dato alii quam com- modanti, sed eius loco, & dicitur, vtilis directa, vt in l. si res tuas, 8. ad exhibendum, lib. 3. C. tit. 42. vel alii quam commodatario qui rogauit, sed eius loco, & dicitur, vtilis contraria.

De Precario. Cap. 2.

- Lib. 43. P. tit. 25. Lib. 8. C. tit. 5. Decretal. lib. 3. tit. 14.
- 1 Precarium affine commodato.
- 2 Precaria, precaria, precarium quid, & quomodo differant.
- 3 Renouatio precariarum expressa, vel tacita.
- 4 Precaria & precarium eadem causa, & dinerum tempus.
- 5 Coloni ecclesiastici qui.
- 6 Precarium quid.
- 7 Que res precario dari possint: possessio vna eadem apud plura esse simul nequit. eod.
- 8 Qui rogare & dare precario possunt.
- 9 Forma precarii qua.
- 10 Anisomia de tempore adiecto precario dissoluta.
- 11 De interdicto, de precario.
- 12 Precarias & precariam, esse precarium cum tempore.
- 13 Interdictum de precario, est restitutorium, & quid per illud con- sequamur, & contra quos competat.
- 14 Dolus in actum, non culpa, in precario consideratur.
- 15 Quibus modis soluantur vel collantur precarium.

Precarium